

EVROPSKÝ PARLAMENT

2009 – 2014

Výbor pro občanské svobody, spravedlnost a vnitřní věci

2011/2069(INI)

11. 7. 2012

NÁVRH ZPRÁVY

o stavu dodržování základních práv v Evropské unii (v letech 2010–2011)
(2011/2069(INI))

Výbor pro občanské svobody, spravedlnost a vnitřní věci

Zpravodajka: Monika Flašíková Beňová

OBSAH

Strana

NÁVRH USNESENÍ EVROPSKÉHO PARLAMENTU3

NÁVRH USNESENÍ EVROPSKÉHO PARLAMENTU

o stavu dodržování základních práv v Evropské unii (v letech 2010–2011)

(2011/2069(INI))

Evropský parlament,

- s ohledem na preambuli Smlouvy o Evropské unii, zejména na druhou a čtvrtou až sedmou odrážku,
- s ohledem na článek 2, čl. 3 odst. 3 druhou odrážku, články 6 a 7 Smlouvy o Evropské unii,
- s ohledem na Listinu základních práv Evropské unie ze dne 7. prosince 2000 (dále jen „Listina“), která byla vyhlášena dne 12. prosince 2007 ve Štrasburku,
- s ohledem na Evropskou úmluvu o ochraně lidských práv a základních svobod (EÚLP),
- s ohledem na zprávu Komise o uplatňování Listiny základních práv Evropské unie za rok 2010 a za rok 2011 (KOM(2011)0160 a KOM(2012)0169),
- s ohledem na sdělení Komise nazvané „Zpráva o občanství EU za rok 2010: Odstranit překážky pro výkon práv občanů EU“ (KOM(2010)0603),
- s ohledem na strategii účinného uplatňování Listiny základních práv Evropskou unií (KOM(2010)0573), kterou předložila Komise, a na operační pokyny k zohledňování základních práv při posuzování dopadů Komisí (SEC(2011)0567),
- s ohledem na závěry Rady o činnostech a iniciativách Rady v rámci provádění Listiny základních práv Evropské unie, jež byly přijaty na 3092. zasedání Rady pro obecné záležitosti dne 23. května 2011 v Bruselu, a s ohledem na pokyny Rady k metodickým krokům pro ověření slučitelnosti přípravných orgánů Rady v oblasti základních práv¹,
- s ohledem na soubor úmluv Organizace spojených národů o lidských právech, jejichž smluvními stranami jsou všechny členské státy, a s ohledem na úmluvy a doporučení Rady Evropy a rozhodnutí, pokyny a rozsudky specializovaných monitorovacích subjektů a soudních orgánů,
- s ohledem na rozhodnutí a judikaturu Soudního dvora Evropské unie a Evropského soudu pro lidská práva,
- s ohledem na judikaturu ústavních soudů členských států, která se při výkladu vnitrostátního práva opírá také o Listinu základních práv,
- s ohledem na zprávy orgánů Rady Evropy a zejména na zprávy jejího Parlamentního shromáždění a Komisaře pro lidská práva o situaci v oblasti lidských práv,

¹ Dokument Rady č. 10140/11 ze dne 18. května 2011.

- s ohledem na Stockholmský program – otevřená a bezpečná Evropa, která slouží svým občanům a chrání je,
 - s ohledem na činnost, výroční zprávy a studie Agentury Evropské unie pro základní práva,
 - s ohledem na zprávy a studie nevládních organizací o lidských právech,
 - s ohledem na svá usnesení o základních právech a lidských právech, zejména na své usnesení ze dne 15. prosince 2010 o stavu dodržování základních práv v Evropské unii (2009) – účinné provádění po vstupu Lisabonské smlouvy v platnost¹,
 - s ohledem na článek 48 jednacího řádu,
 - s ohledem na zprávu Výboru pro občanské svobody, spravedlnost a vnitřní věci a stanoviska Výboru pro práva žen a rovnost pohlaví a Petičního výboru (A7-0000/2012),
- A. vzhledem k tomu, že článek 2 Smlouvy o Evropské unii (SEU) stanovuje, že je Unie společenstvím, jež je založené na nedělitelných a univerzálních hodnotách úcty k lidské důstojnosti, svobodě, demokracii, rovnosti, solidaritě, právním státu a dodržování lidských práv všech osob na území EU, včetně osob patřících k menšinám;
- B. vzhledem k tomu, že čl. 6 odst. 3 SEU potvrzuje, že základní práva, která jsou zaručena Evropskou úmluvou o ochraně lidských práv a základních svobod a která vyplývají z ústavních tradic společných členským státům, tvoří obecné zásady práva Unie,
- C. vzhledem k tomu, že vstupem Lisabonské smlouvy v platnost se pro orgány, instituce a agentury EU a členské státy stala Listina právně závaznou při provádění práva EU;
- D. vzhledem k tomu, že povinnosti, které pro kandidátské země vyplývají z kodaňských kritérií, se po vstupu do EU vztahují nadále také na členské státy na základě článku 2 SEU, a vzhledem k tomu, že s ohledem na tuto skutečnost by se u všech členských států mělo prostřednictvím průběžného hodnocení ověřovat, zda se stále drží základních hodnot EU, totiž úcty k základním právům, demokratickým institucím a zásadám právního státu;

Obecná doporučení

1. vítá kroky, které Komise činí k tomu, aby zajistila soulad legislativních návrhů s Listinou, ale současně konstatuje, že v této oblasti stále zůstává značný prostor pro zlepšení, neboť se nadále objevují návrhy, které vůbec nezohledňují dopad navrhovaných opatření na základní práva nebo ho nezohledňují přiměřeně; naléhavě vyzývá Komisi, aby podnikla konkrétní kroky ke zlepšení ověřování toho, zda jsou její návrhy slučitelné s Listinou;
2. naléhavě žádá Komisi, aby zajistila, že dopad právních předpisů EU a jejich provádění členskými státy na základní práva bude tvořit stálou součást hodnotících zpráv Komise o provádění právních předpisů EU i její výroční zprávy o sledování uplatňování práva EU;
3. žádá Radu, aby zajistila účinné provádění svého závazku ověřovat, zda její pozměňovací návrhy k návrhům Komise a návrhy, které předkládá z vlastní iniciativy, jsou slučitelné

¹ Přijaté texty, P7_TA(2010)0483.

s Listinou;

4. zdůrazňuje, že Evropský parlament by měl u legislativních návrhů a pozměňovacích návrhů, které přezkoumává v legislativním procesu, rovněž posílit své nezávislé posouzení dopadů na základní práva s cílem více ho systematizovat;
5. vyjadřuje politování nad tím,
 - že dialog Komise s členskými státy, když jde o základní práva nebo zájmy evropských občanů, je netransparentní; domnívá se, že tato netransparentnost v otázce provádění práva EU by mohla být velmi škodlivá pro ostatní země EU, občany EU a ostatní orgány, a to zejména, pokud jsou v sázce sociální a hospodářská práva občanů;
 - že agentury EU nefungují transparentně, což ztěžuje možnost zjistit, zda je jejich činnost v souladu se zásadami transparentnosti, řádné správy, ochrany údajů, nepřípustnosti diskriminace, nezbytnosti a proporcionality;
6. vyjadřuje politování nad nepřijatelnými odklady a kladením překážek přístupu EU k EÚLP, za nimiž stojí zejména některé konkrétní členské státy, a naléhavě vyzývá Komisi, aby dokončila tento postup;
7. připomíná závazek Komise přednostně zpracovat řízení o nesplnění povinnosti, která se týkají zásadních otázek nebo jejichž negativní dopady pro občany jsou mimořádně velké¹;
8. vyjadřuje politování nad opatrnou reakcí Komise na konkrétní případy porušování základních práv v členských státech a žádá Komisi, aby zajistila účinnou ochranu lidských práv spíše prostřednictvím řízení o nesplnění povinnosti než snahou vyjednat řešení s členskými státy;
9. vyzývá proto Komisi, aby předložila podrobný návrh mechanismu sledování a systému včasného varování, v němž naváže na ustanovení článku 7 SEU a článku 258 SFEU;
10. opakuje svoji výzvu Komisi, aby provedla okamžitou revizi aquis EU týkajícího se policie a trestních věcí z hlediska souladu s Lisabonskou smlouvou a Listinou, a to před uplynutím stanovené lhůty do 1. prosince 2014;
11. žádá, aby bylo navázáno stálé spojení mezi výborem LIBE Evropského parlamentu a výbory vnitrostátních parlamentů zabývajících se základními právy, jehož prostřednictvím bude v souladu s článkem 70 SFEU provedeno parlamentní hodnocení politik v oblasti prostoru svobody, bezpečnosti a práva s cílem posoudit příslušné právní předpisy na úrovni EU i členských států;
12. vyzývá členské státy, aby řádně plnily své povinnosti plynoucí z mezinárodního práva, které dosud zanedbávaly, aby vyšetřily závažné případy porušování lidských práv, k nimž došlo v souvislosti se spoluprací se CIA v rámci jejího programu boje proti terorismu, a aby zajistily obětem plnou nápravu.

¹ KOM(2010)573 v konečném znění

13. považuje za nepřijatelné,

- aby EP, jediný přímo volený orgán EU a spoluzákonodárce většiny politik EU, nemohl vymezit tematické oblasti víceletého rámce Agentury Evropské unie pro základní práva (FRA);
- že mandát FRA se stále nevztahuje na policejní a soudní spolupráci v trestních věcech, která se stala standardní politikou EU, a sociální a hospodářská práva, která jsou základními prvky Listiny; žádá Radu, aby výše uvedené záležitosti zahrnula do příštího víceletého rámce FRA;

14. je znepokojen, že hrozí, že výjimky některých členských států se dotknou práv jejich občanů, kteří tak budou více postiženi diskriminací než ostatní občané EU;

Diskriminace

15. zdůrazňuje, že zásady lidské důstojnosti a rovnosti před zákonem jsou základem demokratické společnosti; považuje za nepochopitelné současné zablokování jednání Rady o návrhu horizontální směrnice o rozšíření komplexní ochrany proti diskriminaci na diskriminaci na základě jakéhokoliv důvodu včetně náboženského vyznání nebo přesvědčení, zdravotního postižení, věku nebo sexuální orientace, který předložila Komise, a naléhavě žádá, aby bylo vyvinuto úsilí zajistit co nejdříve její přijetí;

16. žádá členské státy, aby zavedly postupy pro řešení stížností, které zajistí, aby oběti vícenásobné diskriminace mohly na diskriminaci na základě více důvodů podat jednu stížnost; považuje za vhodné podporovat činnost ochránců lidských práv a úsilí marginalizovaných osob a společenství vyvíjet společnou činnost;

Ochrana příslušníků menšin

17. zdůrazňuje, že je třeba řešit situaci osob bez státní příslušnosti, které trvale pobývají na území členských států, a vyzývá dotčené členské státy, aby ratifikovaly příslušné úmluvy OSN;

18. upozorňuje na to, že v důsledku rozdílů v provádění práva EU a komplikovaných správních postupů některé kategorie osob při výkonu svého práva na volný pohyb a pobyt čelí diskriminačním překážkám; žádá Komisi, aby s členskými státy, které porušují směrnici 2004/38/ES, zahájila řízení o nesplnění povinnosti;

19. žádá Komisi, aby vyhodnotila konkrétní výsledky rámce EU pro vnitrostátní strategie integrace Romů a pokrok, kterého dosáhly jednotlivé členské státy;

20. vyzývá členské státy, aby na vyloučení Romů účinně odpověděly tím, že ve spolupráci se zástupci Romů vypracují integrované politiky, zajistí plné zapojení Romů do těchto politik a využijí veškeré dostupné finanční zdroje EU;

Rovné příležitosti

21. vyjadřuje politování nad tím, že iniciativy EU a členských států v oblasti nerovnosti mezi muži a ženami, zejména pokud jde o zaměstnanost, mají omezený dopad;

22. naléhavě žádá členské státy, aby zintenzivnily úsilí o dosažení cílů Evropského paktu pro rovnost žen a mužů na období 2011–2020 a aby přijaly opatření k odstranění rozdílů v odměňování mezi ženami a muži, segregace na pracovním trhu a všech forem násilí páchaného na ženách;

Sexuální orientace a genderová identita

23. vyzývá členské státy, aby evidovaly a vyšetřovaly trestné činy páchané z nenávisti vůči lesbičkám, homosexuálům, bisexuálům a transsexuálům (LGBT) a přijaly trestněprávní předpisy, které zakáží podněcování nenávisti z důvodu sexuální orientace a genderové identity;

24. žádá Komisi, aby předložila návrh přepracovaného znění rámcového rozhodnutí Rady o boji proti některým formám a projevům rasismu a xenofobie prostřednictvím trestního práva, který zahrne další formy trestných činů páchaných z nenávisti včetně trestných činů z důvodu sexuální orientace, genderové identity a vyjádření genderové příslušnosti;

25. vyzývá členské státy, aby přijaly vnitrostátní legislativní rámec, který se bude zabývat diskriminací lesbiček, homosexuálů, bisexuálů a transsexuálů a párů stejného pohlaví na základě jejich sexuální orientace nebo genderové identity, a naléhavě je vyzývá, aby zajistily účinné provádění stávajícího právního rámce EU a judikatury Soudního dvora Evropské unie;

26. vyzývá členské státy, které mají právní předpisy týkající se partnerství osob stejného pohlaví, aby uznaly ustanovení přijatá jinými členskými státy, která mají podobný účinek;

27. domnívá se, že základní práva lesbiček, homosexuálů, bisexuálů a transsexuálů lze nejlépe chránit tím, že se těmto osobám umožní přístup k právním institucím, jako je právně formalizované soužití, registrované partnerství či manželství; vítá skutečnost, že v současnosti tyto možnosti nabízí 16 členských států, a vyzývá další členské státy, aby jejich zavedení rovněž zvážily;

Mládež a starší a zdravotně postižené osoby

28. žádá členské státy, aby diskriminaci na základě věku na trhu práce řešily v souladu s judikaturou Soudního dvora Evropské unie týkající se přijímání a propouštění starších pracovníků;

29. vyzývá členské státy, aby zajistily integraci mladých pracovníků na trh práce, a to zejména těch, kteří byli zasaženi hospodářskou krizí;

30. vítá rozhodnutí vyhlásit rok 2012 Evropským rokem aktivního stárnutí a mezigenerační solidarity; žádá členské státy, aby zlepšily kvalitu života starších osob tím, že jim poskytnou vhodné sociální služby, budou bojovat proti jejich zneužívání a podporovat jejich nezávislost podporou renovace a dostupnosti bydlení;

Ochrana údajů

31. znovu potvrzuje, že právo rozhodovat o svých osobních údajích a právo na soukromí

osobě náleží na základě toho, že je osobou, a na základě její lidské důstojnosti a svobody;

32. zdůrazňuje, že reforma režimu ochrany údajů v EU by měla zvýšit transparentnost a zlepšit informovanost o právech na ochranu údajů a měla by zajistit větší účinnost opravných prostředků a sankcí; zdůrazňuje, že zmírnění stávajících norem a omezení vnitrostátních pravomocí včetně pravomocí ústavních soudů nepřichází v úvahu;

Přistěhovalci a uprchlíci

33. vyzývá členské státy, aby vytvořily postup pro používání koordinovanějších pravidel pro žadatele o azyl, který bude v souladu s judikaturou Soudního dvora Evropské unie a Evropského soudu pro lidská práva;
34. žádá členské státy, aby se zaměřily na účinné politiky legální migrace a ratifikovaly Mezinárodní úmluvu o ochraně práv všech migrujících pracovníků a členů jejich rodin;
35. vyzývá členské státy, aby zajistily, že společný evropský azylový systém (CEAS) bude v souladu s plánem dokončen do roku 2012;
36. zdůrazňuje svůj závazek zajistit plný parlamentní dohled nad agenturami EU působícími v oblasti spravedlnosti a vnitřních věcí, tedy nad agenturou Europol, Frontex, Cepol, Eurojust a nad agenturou pro provozní řízení rozsáhlých informačních systémů; žádá tyto agentury, aby posílily význam základních práv ve své činnosti;
37. důrazně kritizuje návrh na opětovné zavedení hraničních kontrol v schengenském prostoru, neboť by se tím narušil volný pohyb osob v EU a fungování schengenské spolupráce;
38. zdůrazňuje, že je důležité, aby existoval mechanismus hodnocení a sledování, který bude ověřovat, zda je schengenské *acquis* uplatňováno v souladu se základními právy;

Práva dítěte

39. vyzývá orgány EU, aby se účinně zabývaly otázkami, jako je odebrání dítěte z péče jednoho nebo obou rodičů, pohřešované děti, sexuální vykořisťování dětí a dětská pornografie, ochrana nezletilých migrantů bez doprovodu a situace zdravotně postižených dětí v ústavech;
40. vítá agendu EU v oblasti práv dítěte, kterou předložila Komise, úsilí Komise zajistit dodržování a prosazování práv dítěte v soudním řízení a to, že směrnice o obětech trestných činů zajišťuje vyšší míru ochrany dětí jako zranitelných obětí;

Práva obětí a přístup ke spravedlnosti

41. vyjadřuje politování nad tím, že občané EU, kteří pobývají v jiném členském státě, než je jejich vlastní, nejsou účinně informováni o svých právech a naléhavě vyzývá členské státy, aby zlepšily své informační systémy;
42. zdůrazňuje, že Evropský soud pro lidská práva i Soudní dvůr Evropské unie ve svých rozsudcích poukázaly na překážky v přístupu ke spravedlnosti, jako jsou například délka

řízení, absence účinných opravných prostředků a práva obhajoby;

43. vyzývá členské státy, aby odstranily zbývající překážky, jako jsou například časové lhůty, aktivní legitimace, délka řízení, náklady řízení a procesní formality;

Občanství

44. žádá Komisi, aby vypracovala srovnávací studii o volebních právech v členských státech a na úrovni EU s cílem identifikovat rozdíly, které mají nespravedlivý dopad na určité kategorie osob v EU, a aby ji doplnila vhodnými doporučeními, jak překonat diskriminaci;
45. vyzývá členské státy, aby zahájily informační kampaně, které budou občany EU informovat o jejich právu volit a být voleni ve volbách; vyzývá k provedení nezbytných reforem volebních postupů pro volby do Evropského parlamentu ve všech členských státech s cílem podporovat aktivní evropské občanství;
46. pověřuje svého předsedu, aby předal toto usnesení Evropské radě, Radě a Komisi, vládám a parlamentům členských států a kandidátským zemím, Organizaci spojených národů, Radě Evropy a Organizaci pro bezpečnost a spolupráci v Evropě.